

2^η ΟΜΑΔΑ

Συντονιστής: Τσούχλος Θεόδωρος

Μέλη:

Ανδριτσάκη Κατερίνα

Βαρδαλαχάκης Γιάννης

Δεληγιάννη Λιλή

Κανελλόπουλος Σπύρος

Κανελλόπουλος Θεόδωρος

Λόντος Μπάμπης

Μάμουλας Βελισσάριος

Μιχαλοπούλου Βίκυ

Παπαδέλη Χρύσα

Παπαδαντωνάκης Ανδρέας

Χρήστου Χρήστος

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗΜΟΝΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι κοινωνικοοικονομικές συνέπειες των μνημονίων στην Ελλάδα

Ο ιδρυτής και ηγετικό στέλεχος της σχολής του Σικάγο Μίλτον Φρίντμαν σε επιστολή του στον δικτάτορα Πινοσέτ τον Απρίλιο του 1975 έγραφε:

«Αν υιοθετήσετε τη προσέγγιση του σοκ ,πρέπει να ενεργήσετε σύντομα, πολλαπλά και ακαριαία.»

Το πρώτο εργαστήριο πειραματικής εφαρμογής του δόγματος του σοκ υπήρξε η Χιλή.

Ο «καπιταλισμός της καταστροφής», όπως συνοπτικά ονομάζονται οι θεωρίες του νεοφιλελευθερισμού για την απόλυτη επικράτηση της αγοράς, σε αντίθεση με τον «ρυθμισμένο» καπιταλισμό του Κέινς, βρήκαν εφαρμογή και σε κάποιες από τις χώρες της Λατινικής Αμερικής τη δεκαετία του 1970 και του 1980 οδηγώντας τις σε οικονομική και κοινωνική αποσύνθεση.

Σήμερα οι ίδιες μονεταριστικές πολιτικές, που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος μίας συστημικής κρίσης, επιχειρείται να προβληθούν ως εργαλείο για την έξοδο από αυτή.

Το αξίωμα της νεοφιλελεύθερης αντίληψης: *«Για να καταλάβεις πραγματικά κάτι, πρέπει να το μειώσεις στις βασικές του αρχές»* οδηγεί στην ένταση των πολιτικών που εντείνουν την κοινωνική ανισότητα και την άδικη κατανομή του παραγόμενου πλούτου με θύματά της, όπως πάντα, τους ανθρώπους του μόχθου και της βιοπάλης, τους μισθοσυντήρητους, τους μικροεπαγγελματίες, τους συνταξιούχους.

Με την επίφαση των αναγκαίων διαρθρωτικών, δομικών και θεσμικών αλλαγών, οι φτωχές χώρες του Νότου μετατράπηκαν σε θέατρο ενός οικονομικού πολέμου που αγγίζει τα όρια της βαρβαρότητας και που νίκη σε αυτόν σημαίνει ανάκληση του κράτους πρόνοιας και των βασικών δικαιωμάτων του κόσμου της εργασίας.

Πρόκειται για τη γνωστή από τη δεκαετία του '70 συνταγή της Χιλής, που συνοψίζεται σε τρεις άξονες:

Συμπίεση του μισθολογικού κόστους και απορρύθμιση της εργατικής νομοθεσίας, με σκοπό τη μεγιστοποίηση της ιδιωτικής κερδοφορίας.

Μαζική μεταφορά πόρων από το δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα, μέσω ιδιωτικοποιήσεων των δημόσιων επιχειρήσεων και δημοσιοποίηση των ζημιών των τραπεζών.

Μονεταριστική πολιτική λιτότητας με έμφαση στη δραματική μείωση των δημόσιων δαπανών, ιδίως των κοινωνικών.

Με βάση τους άξονες αυτούς, η παιδεία, η υγεία, οι μεταφορές και τα δημόσια έργα, οι υποδομές και η ενέργεια αποσυνδέονται από το κράτος, και κάτω από την άμεση σφαίρα επιρροής του –σύμφωνα με τον Φρίντμαν–, παραμένουν μόνο οι δυνάμεις καταστολής.

Είναι η πρώτη φορά που οι πολιτικές αυτές ασκούνται με τέτοια ένταση σε χώρα του πρώτου κόσμου και ειδικότερα σε χώρα της Ευρωζώνης.

Τα μνημόνια, ως εργαλεία εφαρμογής των πολιτικών αυτών στη χώρα μας , σωρευτικά δημιούργησαν μία εικόνα κοινωνικής και οικονομικής κατάρρευσης που μπορεί να συνοψιστεί στα παρακάτω:

Το δημόσιο χρέος, που ήταν στα 299 δισ. ευρώ το 2009, ή 129.3% του ΑΕΠ, αυξήθηκε στα 329 δισ. ευρώ το 2010, ή 144,9% του ΑΕΠ, το 2011, σύμφωνα με τα κυβερνητικά στοιχεία, έφτασε τα 368 δισ. υπερβαίνοντας το 169% του ΑΕΠ, ενώ το πρώτο εξάμηνο του 2013 ανήλθε στο 180% του ΑΕΠ.

Οι πρωτογενείς δαπάνες θα μειωθούν το 2020 στο **30.5%** (από 41.7% το 2007).

Το ΑΕΠ της χώρας θα ανέρχεται σε 186 δισ. το 2016 έναντι 184 δισ. το 2008. Η σωρευτική πτώση του ΑΕΠ στο διάστημα 2007-2012 –σύμφωνα με την πρόσφατη έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος– είναι σχεδόν υπερτριπλάσια όλων των χωρών του νότου της Ευρωζώνης.

Η επιστροφή σε «προ κρίσης» επίπεδα ανεργίας (π.χ. 7.8% το 2007) θα επιτευχθεί μετά από το 2020. Ενδεικτικά, βάσει των προβλέψεων του ΟΟΣΑ για το 2026, εκτιμάται ότι το ποσοστό ανεργίας θα κυμαίνεται στο 8.9%

Στην ίδια την Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος, του φορέα που συμβάλει δηλαδή στην πιστή εφαρμογή του Μνημονίου, αναφέρονται και τα εξής:

Το 34,6% του πληθυσμού (3.795.100 άτομα) βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή σε κατάσταση κοινωνικού αποκλεισμού στη χώρα μας. Πρόκειται για το τέταρτο υψηλότερο ποσοστό στην Ε.Ε. μετά τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και τη Λετονία.

Το 50% των φτωχών στην Ελλάδα έχουν εισόδημα κάτω από 4.000 ευρώ ετησίως ανά άτομο.

Ο πληθυσμός που διαβιώνει σε νοικοκυριά στα οποία δεν εργάζεται κανένα μέλος ή εργάζεται λιγότερο από τρεις μήνες τον χρόνο φθάνει τα 1.010.900 άτομα (16,1% του πληθυσμού ηλικίας 18-59 ετών).

Το διαθέσιμο εισόδημα μειώθηκε κατά περισσότερο από 30% την περίοδο 2010-2013, που είναι το μεγαλύτερο ποσοστό στις χώρες του ΟΟΣΑ μεταπολεμικά.

Η ιδιωτική κατανάλωση σε σταθερές τιμές περιορίστηκε κατά περίπου 23% μεταξύ 2010-2013.

Το ποσοστό απασχόλησης στις ηλικίες 20-64 ετών μειώθηκε στο 53,3% το 2013, έναντι 64,4% το 2009.

Η σωρευτική μείωση των πραγματικών μέσων ακαθάριστων αποδοχών έφθασε το 25,2% μεταξύ 2010-2013.

Ο λόγος των δανείων σε καθυστέρηση προς το σύνολο των δανείων εξαπλασιάστηκε σε 5 χρόνια: από 5,1% τον Δεκέμβριο του 2008, εκτοξεύθηκε στο 31,2% τον Σεπτέμβριο του 2013.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ

Τη στιγμή που ακόμη και ο Γενικός Γραμματέας του ΟΟΣΑ Άνχελ Γκουρία υπερτονίζει τη σημασία της δημόσιας επένδυσης στην Παιδεία σε περίοδο κρίσης, στην Ελλάδα τα πράγματα ακολουθούν αντίθετη πορεία:

Η Δημόσια εκπαίδευση υπήρξε το μεγαλύτερο θύμα στο βωμό της «δημοσιονομικής εξυγίανσης».

Η χρηματοδότηση της Δημόσιας Εκπαίδευσης στη χώρα μας υπήρξε διαχρονικά χαμηλή και έφτανε, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, μόλις στο 3,71% του ΑΕΠ την περίοδο 2001-05¹, με το ποσοστό να είναι το χαμηλότερο σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου οι αντίστοιχες δαπάνες έφταναν κατά μέσο όρο στο 5,07% του ΑΕΠ για την ίδια περίοδο. Η εικόνα αυτή δε διαφοροποιείται σε ό,τι αφορά τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, η χρηματοδότηση της οποίας άγγιζε μετά βίας το 1,33% του ΑΕΠ (υψηλότερα μόνο από Κροατία και Ρουμανία), την ώρα που ο αντίστοιχος ευρωπαϊκός μέσος όρος ήταν 2,3%. Ακόμα πιο ραγδαία ήταν η μείωση της μισθολογικής δαπάνης για τους εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η οποία εκτιμάται στα 1,56 δισ. € για το 2014, όταν το 2009 έφτανε τα 2,63 δισ. € - μία μείωση της τάξης του 46% σε πραγματικούς όρους. Η μεταβολή αυτή οφείλεται στη μείωση του εκπαιδευτικού

---

¹ Αυτά είναι τα μοναδικά διαθέσιμα στοιχεία για την Ελλάδα, καθώς η Eurostat δεν αποδέχεται τα στοιχεία δαπανών που παρείχε η χώρα μας τα επόμενα χρόνια.

προσωπικού τη συγκεκριμένη περίοδο (εξαιτίας του μηδενισμού των προσλήψεων μονίμων και αναπληρωτών, των μαζικών συνταξιοδοτήσεων και των διαθεσιμοτήτων) και στις μισθολογικές περικοπές που συνόδευαν την εφαρμογή του ενιαίου μισθολογίου.

Ειδικότερα:

Το 2008 οι δαπάνες για τη δημόσια εκπαίδευση ανέρχονται στο ποσό των 7,7 δισ. Την περίοδο 2008-2013 οι συγκεκριμένες δαπάνες **μειώνονται κατά 28,3%** (ή **2,2 δισ. €**) με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής **-6.4%**. Και αυτό, ενώ ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ της χώρας την ίδια περίοδο ήταν **3 φορές μικρότερος (-2,1%)**. Η συσχέτιση αυτή είναι ενδεικτική των προτεραιοτήτων που θέτουν οι κυβερνήσεις αυτής της περιόδου σχετικά με την περικοπή των δημόσιων δαπανών. Στον Κρατικό Προϋπολογισμό του 2014 προϋπολογίζεται για την εκπαίδευση το ποσό των **5,1 δισ. €**, ποσό μειωμένο κατά **7,9%** έναντι του αντίστοιχου του 2013.

Το 2015 οι δαπάνες για τη δημόσια παιδεία θα φτάσουν, όπως υπολογίζεται, μόλις στο **2,23 % (!!) επί του ΑΕΠ**, με το μέσο όρο δημόσιων δαπανών για την παιδεία στην Ε.Ε είναι 5.34% και στην Ευρωζώνη 5.02%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΟΛΜΕ, οι επιπτώσεις των μνημονίων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση συνοπτικά είναι οι εξής:

30.000 λιγότεροι εκπαιδευτικοί στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, που σημαίνει μείωση 30% από τον Ιούνιο του 2010 (15.000 από αυτούς μέσα στο καλοκαίρι του 2013). Από 102.360 το 2010, οι εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας έφθασαν τους 72.428 το 2013.

Απολύσεις 10.000 αναπληρωτών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Μόλις 320 αναπληρωτές προσλήφθηκαν εφέτος στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση από 3.757 το 2012-13 (91% μείωση) και 5.527 το 2011-12 (94% μείωση).

Κλείσιμο σχολείων και κατάργηση εκπαιδευτικών υποστηρικτικών δομών (όπως βιβλιοθήκες, Ενισχυτική Διδασκαλία, ΠΔΣ, Συμβουλευτικοί σταθμοί, δομές ΣΕΠ κ.λπ.). Πάνω από 1.200 σχολεία στην ΠΕ και στη ΔΕ από το 2011 και, προσφάτως, 102 ΕΠΑΣ έκλεισαν.

Κατάργηση τριών σημαντικών τομέων και 50 ειδικοτήτων στα δημόσια επαγγελματικά λύκεια και στις επαγγελματικές σχολές (υγείας-πρόνοιας, εφαρμοσμένων τεχνών, αισθητικής-κομμωτικής), με αποτέλεσμα 20.000 μαθητές να μη βρίσκουν την ειδικότητά τους και να τεθούν σε διαθεσιμότητα-απόλυση 2.122 εκπαιδευτικοί και 302 σε υποχρεωτική μετάταξη σε διοικητικές θέσεις.

Μείωση των μισθών των εκπαιδευτικών έως και 45% για τους νεοδιοριζόμενους εκπαιδευτικούς. Εισαγωγικός μισθός 640 ευρώ από 1.070 και καταληκτικός 1.400 ευρώ από 1.600 καθαρά. Μείωση των συντάξεων και του «εφάπαξ».

Υποχρεωτική μετάταξη 5.000 εκπαιδευτικών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και σε διοικητικές θέσεις.

Αύξηση του διδακτικού ωραρίου των καθηγητών κατά 2 ώρες, με αποτέλεσμα χιλιάδες εκπαιδευτικοί να χαρακτηρίζονται υπεράριθμοι στην περιοχή τους.

Αύξηση του αριθμού των μαθητών ανά τμήμα στους 30. Μετακινήσεις μαθητών σε άλλα σχολεία για να μη δημιουργούνται μικρότερα τμήματα.

Καθιέρωση της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, που θα σχετίζεται με τη μισθολογική και τη βαθμολογική τους εξέλιξη αλλά και τις επιδόσεις των μαθητών, και θα οδηγεί στη χειραγώγηση αλλά ακόμα και σε απολύσεις εκπαιδευτικών.

Αυταρχικό πλέγμα νόμων (νέο πειθαρχικό, ηλεκτρονικό παρουσιολόγιο, αξιολόγηση κ.λπ.), που μαζί με τις διαθεσιμότητες, τις απολύσεις και τις υποχρεωτικές μετακινήσεις δημιουργούν ένα κλίμα φόβου και ανασφάλειας, διαλύοντας συγχρόνως και κάθε συλλογικότητα στο σχολείο.

Νέος νόμος για την εκπαίδευση (Λύκειο-ΤΕΕ). Η κυβέρνηση ψήφισε το νέο νόμο 4186/13, εγκαθιστώντας ένα σκληρό, εξετασιοκεντρικό σύστημα με πανελλαδικού τύπου

εξετάσεις σε όλες τις τάξεις, τόσο στο Γενικό όσο και το Επαγγελματικό Λύκειο, που θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της μαθητικής διαρροής και την ενίσχυση των φροντιστηρίων, και θα οδηγήσει ένα μεγάλο τμήμα μαθητών στην πρόωρη, στενή και φτηνή κατάρτιση (με τη δημιουργία των ΣΕΚ μετά το Γυμνάσιο). Παραχωρείται ένα μέρος της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στους ιδιώτες και εισάγεται η μαθητεία, δηλαδή η απλήρωτη και ανασφάλιστη εργασία ακόμα και ανηλίκων, η οποία θα αντικαταστήσει την εκπαιδευτική διαδικασία.

Επιπτώσεις των μνημονιακών πολιτικών σε μισθούς, συντάξεις και βαθμολόγιο των καθηγητών

Οι επιπτώσεις των μνημονιακών πολιτικών στους μισθούς των εκπαιδευτικών υπήρξαν τραγικές. Η εφαρμογή του νόμου 4024/2011 οδήγησε σε ονομαστικές μειώσεις που για ορισμένες κατηγορίες εκπαιδευτικών αγγίζουν το 50%.

Συνολικά, οι ονομαστικές μισθολογικές απώλειες για εκπαιδευτικό με 30 χρόνια υπηρεσίας μπορεί να φτάσουν μετά από τριάντα χρόνια υπηρεσίας ακόμη και τις 150.000 €, και αυτό με δεδομένο ότι ο συγκεκριμένος εκπαιδευτικός εξελίσσεται ακώλυτα βαθμολογικά και μισθολογικά. Δεν συνυπολογίζονται, επίσης, οι απώλειες από την κατάργηση της τιμαριθμικής προσαρμογής και η απώλεια της αγοραστικής δύναμης των μισθών λόγω της αύξησης των φόρων και των τιμών σε βασικά καταναλωτικά προϊόντα.

Η ποσόστωση που εισάγει ο νέος νόμος για τη βαθμολογική εξέλιξη θα αποκλείσει από τον Β' βαθμό τους μισούς περίπου ενεργούς εκπαιδευτικούς, ενώ στον Α' βαθμό θα κατορθώσει τελικά να φτάσει, στην καλύτερη περίπτωση, μόνον το 15% του ενεργού εκπαιδευτικού δυναμικού.

Επιπτώσεις των μνημονίων στην εκπαίδευση άλλων χώρων (Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία)

Στις 23/4/2010 η Ελλάδα προσέφυγε στην Τριμερή Οικονομική Βοήθεια, ενώ την ακολούθησαν η Ιρλανδία (21/10/2010), η Πορτογαλία (6/4/2011) και η Ισπανία (25/6/2012). Ως αποτέλεσμα, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στις παραπάνω χώρες έγινε δραστική περιστολή των δημόσιων δαπανών και, όπως ήταν αναμενόμενο, και στον τομέα της εκπαίδευσης.

Όπως αναφέρεται στη μελέτη της **Eurydice**, η οποία αποτελεί το δίκτυο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που παρέχει πληροφορίες και αναλύσεις σχετικά με τα εκπαιδευτικά συστήματα και πολιτικές, "μετά από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, περίπου οι μισές Ευρωπαϊκές χώρες μείωσαν τον προϋπολογισμό τους που διατίθεται για την εκπαίδευση, κατά το 2011 και το 2012".

Ειδικότερα:

Στην Ισπανία από το 2010 οι περικοπές στους προϋπολογισμούς της εκπαίδευσης ανήλθαν σε 4,5 δισ. ευρώ και εκτιμάται ότι θα υπάρξει μια επιπλέον 3 δισ. ευρώ από τις περικοπές, που θα έχουν καταστροφικές συνέπειες για την ποιότητα της κρατικής εκπαίδευσης. Συνέπειες όπως η μείωση στα επίπεδα στελέχωσης (στον αριθμό των εκπαιδευτικών), η αύξηση στο μέγεθος των τάξεων, το κλείσιμο των μικρών αγροτικών σχολείων, η μείωση παροχής υπηρεσιών στα σχολεία (όπως δωρεάν γεύματα στο σχολείο), η αυξανόμενη ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών εκπαίδευσης και η αύξηση των πανεπιστημιακών διδασκτρων.

Στην Πορτογαλία οι περικοπές στον προϋπολογισμό για την εκπαίδευση το 2012 ήταν 1,5 δισ. € και οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της εκπαίδευσης τώρα ανέρχονται μόλις σε 4,4 % του ΑΕΠ. Από το 2006-2012, ενώ συνταξιοδοτήθηκαν 23.000 εκπαιδευτικοί, πραγματοποιήθηκαν μόνο 396 προσλήψεις μόνιμων εκπαιδευτικών. Λόγω της αλλαγής

του θεσμικού πλαισίου ενεργοποιήθηκε ένα σύστημα αντικατάστασης αυτών που συνταξιοδοτούνται με μη μόνιμο προσωπικό εκπαιδευτικών μειωμένου ωραρίου (τύπου αναπληρωτών-ωρομισθίων).

Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία, από το 2008 έχει γίνει πολλές φορές πάγωμα στους μισθούς των εκπαιδευτικών, καθώς και μείωση κατά 7,5 %. Όλες αυτές οι περικοπές έγιναν στο γενικότερο πλαίσιο της μείωσης των μισθών των δημόσιων υπαλλήλων που απαιτούνται από το Μνημόνιο και την Τρόικα. Ως συνέπεια, επίσης, αυτών των περικοπών στον εκπαιδευτικό προϋπολογισμό και στις δημόσιες υπηρεσίες, οι συντάξεις των εκπαιδευτικών έχουν μειωθεί. Ο αριθμός των μαθητών στις σχολικές τάξεις έχει αυξηθεί και περίπου 300 Δημοτικά σχολεία έχουν κλείσει σε ολόκληρη τη χώρα.

Στην Ιρλανδία, από την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης, τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση η αναλογία μαθητών - καθηγητών αυξήθηκε, γεγονός που οδήγησε στην αύξηση του αριθμού των μαθητών στις σχολικές τάξεις. Επίσης, σε κάποιες περιπτώσεις λαμβάνονται πρωτοφανή μέτρα, όπως η μείωση των ωρών που προβλέπονται ανά μάθημα

Επίσης, έχουν μειωθεί ή καταργηθεί οι τάξεις υποστηρικτικής διδασκαλίας (Πρόσθετη Διδακτική Στήριξη, ένα είδος φροντιστηριακών μαθημάτων).

Οι μισθοί των εκπαιδευτικών έχουν παραμείνει οι ίδιοι από τον Δεκέμβριο του 2009 λόγω προγενέστερων «εθνικών συμφωνιών». Η μισθολογική κλίμακα για όλους τους δημόσιους υπαλλήλους, συμπεριλαμβανομένων και των εκπαιδευτικών, έχει μειωθεί κατά 10% από τον Ιανουάριο του 2011.

Διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων στο σχολείο

Σύμφωνα με μια πρόσφατη έκθεση της UNICEF, το ποσοστό της παιδικής φτώχειας έχει αυξηθεί σημαντικά σε χώρες της Νότιας Ευρώπης όπως η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ιταλία, όπου εκατομμύρια παιδιών ήδη ζουν σε δυσχερείς και προβληματικές καταστάσεις. Πολυάριθμες έρευνες δείχνουν ότι η επιδείνωση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης των παιδιών επηρεάζει αρνητικά τις ευκαιρίες μάθησής τους. Στην πραγματικότητα, το εκπαιδευτικό σύστημα χρειάζεται περισσότερους εκπαιδευτικούς και υλικούς πόρους για να προάγει και να προωθεί τη μάθηση στα παιδιά αυτά, που αντιμετωπίζουν κοινωνικοοικονομικές δυσκολίες. Αλλά, παραδόξως, τα μέτρα λιτότητας που εφαρμόζονται όχι μόνο δεν επιτρέπουν στο σχολείο και στο εκπαιδευτικό σύστημα να έχουν τα μέσα και τους πόρους που χρειάζονται για να ανταποκριθούν σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία αλλά τους αφαιρούν και τα μέσα-πόρους που ήδη είχαν. Τα μέτρα λιτότητας επηρεάζουν την εκπαίδευση των παιδιών που ανήκουν σε ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες, αυξάνουν τις εκπαιδευτικές ανισότητες τόσο άμεσα όσο και έμμεσα, και ως εκ τούτου οδηγούν στην υποβάθμιση της ποιότητας στην εκπαίδευση. Επιπλέον, δεδομένου ότι τα μέτρα για την προώθηση της ισότητας και των ίσων ευκαιριών κοστίζουν, με τέτοιες περικοπές στον προϋπολογισμό για την εκπαίδευση κάτι τέτοιο δεν θα μπορέσει ποτέ να υλοποιηθεί. Έτσι, οδηγούμαστε σε μια κατακερματισμένη εκπαίδευση και ένα άνισο και άδικο εκπαιδευτικό σύστημα.

Για να ξεπεραστεί αυτή η κρίση και να τεθούν οι βάσεις για μια μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή, χρειαζόμαστε ένα ισχυρό και δίκαιο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα.

Απολύσεις - Διαθεσιμότητες

Στις 22.7.2013 το ΥΠΑΙΘ εφάρμοσε για πρώτη φορά στα δεδομένα του σύγχρονου ελληνικού κράτους (από το 1911) το μέτρο της διαθεσιμότητας σε 2.500 μόνιμους εκπαιδευτικούς της Τ.Ε.Ε. Το μέτρο της διαθεσιμότητας από τιμωρητικό μέτρο για δημόσιους λειτουργούς (για ποινικούς κυρίως λόγους) εφαρμόζεται πλέον,

απροειδοποίητα και αιφνιδιαστικά, ως εργαλείο «εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης». Το μοναδικό κριτήριο για να τεθούν οι συγκεκριμένοι εκπαιδευτικοί σε καθεστώς διαθεσιμότητας ήταν η ειδικότητά τους. Συνολικά 50 ειδικότητες της δημόσιας τεχνικής εκπαίδευσης καταργούνται εν μία νυκτί και κηρύσσεται η εξαφάνισή τους από το δημόσιο και δωρεάν σύστημα της εκπαίδευσης. Το ότι αυτές **οι ειδικότητες ήταν οι πιο δημοφιλείς και είχαν τα πολυπληθέστερα τμήματα μαθητών στα ΕΠΑ.Λ. και τις ΕΠΑ.Σ.** αποτέλεσε έναν ακόμη λόγο αιφνιδιασμού. Οι καθηγητές χάνουν τη μόνιμη εργασία τους και περνούν σε καθεστώς οκτάμηνης διαθεσιμότητας με σοβαρό κίνδυνο να οδηγηθούν σε απόλυση. Στο μεταξύ ένας μικρός αριθμός αυτών προβαίνουν σε βεβιασμένη συνταξιοδότηση, ενώ 400 περίπου εξαιρούνται της διαθεσιμότητας μέσα στο πρώτο τρίμηνο, με κοινωνικά κριτήρια **υποχρεούμενοι να χάσουν την εκπαιδευτική τους ιδιότητα για να παραμείνουν ως διοικητικοί υπάλληλοι.**

Σημαντικές καταγράφονται οι επιπτώσεις των ασκούμενων πολιτικών στη συναισθηματική εξουθένωση των εκπαιδευτικών και σε σωματοποιημένες-παθολογικές εκδηλώσεις με ψυχολογικό υπόβαθρο.

Κοινωνική αποδόμηση στα Πειραματικά Πρότυπα Σχολεία (ΠΠΣ) και στην εκπαίδευση γενικότερα

Από τους πρώτους μήνες λειτουργίας του θεσμού των ΠΠΣ εφαρμόστηκαν επιλεκτικά σημεία του νόμου 3966.

Οι εκπαιδευτικοί, στα δυο χρόνια λειτουργίας των ΠΠΣ, μετά από θετική αξιολόγηση έχουν χάσει τις οργανικές τους θέσεις! Επίσης, δεν είναι σαφές για τους εκπαιδευτικούς που έχουν τοποθετηθεί για πενταετή θητεία αν διατηρούν κατά τη διάρκεια της θητείας τους την οργανική θέση τους. Υπάρχει ασάφεια ως προς το νομικό περιεχόμενο της θέσης επί θητεία μόνιμου εκπαιδευτικού (χωρίς οργανική θέση), γεγονός που στη σύγχρονη συγκυρία δημιουργεί κλίμα ανασφάλειας στους εκπαιδευτικούς των ΠΠΣ και μακροπρόθεσμα θα προκαλέσει την αποδυνάμωσή τους από το έμπειρο και καταρτισμένο διδακτικό προσωπικό τους.

Διαχείριση προσωπικού - Νέο πειθαρχικό δίκαιο

Οι μετατάξεις με το νέο πλαίσιο μετατρέπονται σε βασικό εργαλείο εργασιακής κινητικότητας των δημόσιων υπαλλήλων. Με το νέο πλαίσιο μπορεί να βρεθεί ξαφνικά ο υπάλληλος οπουδήποτε, φτάνει ο κλάδος του να πλεονάσει στην υπηρεσία του. Στο παρελθόν οι μετατάξεις αφορούσαν κυρίως κινητικότητα υπαλλήλων για να καταλάβουν θέση με ανώτερο τυπικό προσόν απ' αυτό με το οποίο διορίστηκαν, και λιγότερο για να αλλάξουν Οργανισμό ή Υπουργείο, μιας και για να πραγματοποιηθεί μια τέτοια μετάταξη έπρεπε να μεταφερθεί και ο κωδικός μισθοδοσίας του υπαλλήλου στη νέα θέση, πράγμα που δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα, τόσο γραφειοκρατικά όσο και ουσιαστικά.

Η δυνατότητα μεταθέσεων των εκπαιδευτικών λόγω υπεραριθμίας, με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, σε κενά όλης της επικράτειας υλοποιεί το βασικό στόχο των μετατάξεων του υπόλοιπου δημόσιου τομέα στην εκπαίδευση.

Η διαθεσιμότητα γίνεται βασικό εργαλείο απόλυσης ή αναγκαστικής μετάταξης ακόμη και σε θέση με κατώτερα τυπικά προσόντα απ' αυτά με τα οποία διορίστηκε ή αλλαγής της εργασιακής σχέσης από αυτήν του Δημοσίου Υπαλλήλου σε ΙΔΑΧ, στις περιπτώσεις που καταργούνται οι θέσεις ή μέρος αυτών, μετά από κατάργηση ή αλλαγή του οργανισμού όπου υπηρετεί ο υπάλληλος.

Η απειλή της αργίας αποτελεί πλέον βασικό κανόνα διοικητικής πειθαρχησης, μια και η δυνατότητα της επιβολής της γίνεται εξαιρετικά εύκολη, με την επίκληση και μόνον απλών σχετικά πειθαρχικών παραπτωμάτων, που μπορούν να φαντάζουν εξαιρετικά σοβαρά αν καταγραφούν με το «κατάλληλο τρόπο», όπως π.χ. η απείθεια (η ανυπακοή

δηλαδή) ή η εγκατάλειψη και η παράνομη χρήση πράγματος το οποίο ανήκει στην υπηρεσία.

Άλλες επιπτώσεις

Η δυνατότητα λειτουργίας των τμημάτων στα σχολεία ακόμα και με 27-30 μαθητές δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο τους εκπαιδευτικούς στην άσκηση του λειτουργήματός τους.

Η θέσπιση του περίφημου «Παρουσιολογίου», που προσβάλλει έντονα τον εκπαιδευτικό και τη λειτουργία του, επιβάλλοντας και νέα εργασία στο εκπαιδευτικό προσωπικό.

Η χωρίς κανένα σχεδιασμό προώθηση: α) του νόμου για το νέο Λύκειο, β) η περαιτέρω υποβάθμιση των ΕΠΑ.Λ.-ΕΠΑ.Σ. και γ) η υποχρεωτική μετάταξη χιλιάδων συναδέλφων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

Καταγράφονται ακόμη μειώσεις στους προϋπολογισμούς των σχολικών μονάδων εξαιτίας της κατάργησής τους και τη δημιουργία μιας ενιαίας Δημοτικής Επιτροπής, που έχει υπό την εποπτεία της μεγάλο αριθμό σχολείων, με αποτέλεσμα να ελαχιστοποιούνται οι δυνατότητες άμεσων διορθωτικών παρεμβάσεων των ίδιων των σχολικών μονάδων. Η ευελιξία κάθε σχολικής μονάδας να προγραμματίζει την επίλυση των αναφερόμενων προβλημάτων με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, σε σχέση με τις ιδιαίτερες ανάγκες και προβλήματα, παύει πλέον να υφίσταται. Με την υπάρχουσα πολιτική όλα βρίσκονται κάτω από ένα κεντρικό γραφειοκρατικό, ασφυκτικό, απρόσωπο προγραμματισμό, που δεν επιτρέπει την ανάδειξη και την προώθηση των ιδιαιτεροτήτων και αναγκών κάθε σχολικής μονάδας.

Συμπεράσματα-Προτάσεις Ανάγκη ανάπτυξης αγώνων

Τα ζητήματα της εκπαίδευσης πρέπει να αποτελέσουν πόλο συσπείρωσης, σε συνάρτηση με τα γενικότερα πολιτικά ζητήματα. Ταυτόχρονα, πρέπει να αναδειχθούν τα συγκεκριμένα προβλήματα που αντιμετωπίζει κάθε σχολείο, με έμφαση σε θέματα όπως τα κενά και οι ελλείψεις διδακτικού προσωπικού, οι καταργήσεις/συγχωνεύσεις σχολείων, τα πληθωρικά σχολικά τμήματα, η έλλειψη σχολικών βιβλίων και βιβλιοθηκών ή η κατάργηση βασικών μαθημάτων (κυρίως στο Λύκειο), και να επιδιωχθεί η επίλυσή τους.²

Τα προβλήματα αυτά συνδέονται άμεσα με τα ζητήματα ισότητας εκπαιδευτικών ευκαιριών (σχολική αποτυχία/διαρροή, διακρίσεις, μορφές αντισταθμιστικής εκπαίδευσης κ.τ.ό.) και αυτή η σχέση πρέπει να αναδεικνύεται σε κάθε περίπτωση.

Ήδη από την προηγούμενη χρονιά αναπτύχθηκε ένα ιδιαίτερα μαζικό και μαχητικό εκπαιδευτικό κίνημα (γονείς-μαθητές-εκπαιδευτικοί), που συχνά πρωταγωνίστησε ενάντια σε αυτή την πολιτική, όπως συνέβη με τις καταργήσεις και συγχωνεύσεις σχολείων.

Αυτό το κίνημα πρέπει να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο στην τρέχουσα συγκυρία, με βασική επιδίωξη την αποτελεσματική αντιπαράθεση σε αυτή την πολιτική, με την ταυτόχρονη προβολή ενός άλλου σχεδίου για την εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες.

Η πολιτική της συναίνεσης και της υποταγής πρέπει να απαξιωθεί στη συνείδηση των πολιτών, και μάλιστα πρώτα εκεί από όπου ξεκίνησε: στην εκπαίδευση.

---

² Οι προτάσεις του κλάδου αναπτύσσονται αναλυτικά στην εισήγηση της 5^{ης} Ομάδας Εργασίας.

